Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

БЕЛАРУСКІ ЗВОН

Радыкальная тыднёвая часопіс.

Цана асобнага нумару 20 гр.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Ліпоўка 18.

Адрэс для карэспандэнцыі і падпіскі: паштовая скрынка № 19.

ПРЫЙМО ІНТЭРЭСАНТАЎ ад 10 да 2 гадз. што-дня, апрача сьвятаў і нядзель.

Падпіска з дастаўкай да хаты: на 1 год – 6 зл., за паўгоду – 3 зл., за 3 мес. – 2 зл., за 1 мес. – 50 гр.

Год I. Вільня 11 чэрвеня 1931 г. № 13

НА АБАРОНУ КУЛЬТУРЫ.

Усім ведама, як пабіта й пасварана паміж сабою беларускае грамадзянства. Здаецца, што паміж паасобнымі партыямі і групамі барацьба вядзецца не на жыцьцё, а на сьмерць. І пэўныя групы даходзяць ажно да таго, што — у мамэнты асабліва напружанага змаганьня з сваімі *беларускімі* працiўнікамі — яны гатовы звварачацца аб дапамогу да *ворагаў* усяго, што толькі ёсьць беларускага, — значыць, да *сваіх уласных ворагаў*.

Спробы даказаць, што паміж усімі намі ёсьць *больш таго, што нас зьвязывае* ў вадну беларускую сям'ю, чым таго, што нас *разьдзяляе,* — не дасягалі дагэтуль сваей мэты. Гэтак, як ведама нашым чытачом, разьбілася летась спроба зрабіць адзіны беларускі блёк падчас выбараў у Сойм і Сэнат, ды вынік гэтага аказаўся *для ўсіх беларусаў — катастрофальным.* Разьбілася гэтак сама і спроба *агульна-беларускага выступленьня* проці гвалтаў над нашымі братамі ў Савецкай Беларусі, — і ворагі нашыя ад гэтага толькі яшчэ балей абнаглелі...

Але жыцьцё балюча сцьвярджае, што такі стан расьцярушаньня нацыянальных сілаў робіць прост немагчымай усялякую творчую працу і ў тэй галіне, якая зьяўляецца абсалютна патрэбнай для кожнага беларуса, незалежна ад таго, да якое партыі ці кірунку ён належыць: у галіне спраў культурных. І беларускае грамадзянства патроху пачынае ўжо разумець гэта і — шукаць лякарства на нашую запраўды-ж пагрэжаючую нам нацыянальнаю сьмерцяй хваробу. Апошні сход сяброў Бацькаўскага Камітэту пры Віленскай Беларускай Гімназіі мае з гэтага пункту гледжаньня вельмі паказальнае значэньне.

Як ведама, пэўныя польскія сфэры здаўна вялі і вядуць лютую барацьбу з усімі праявамі беларускасьці пад Польшчай. Гэтыя сфэры ў апошнім часе знайшлі сабе „шчырага" памагатага, дастойнага ягоных папярэднікаў — Аляксюкоў, Валэйшаў ды Паўлюкевічаў, у асобе „тоже бѣлоруса", былага гэршта „Ноўгарадзкай Чрэзвычайкі" пана Фабіяна, ведамага ўсім на Віленскім грунце пад назовам: „Марцін з балалайкай", каторы за „юдавыя срыбнікі" ўзяўся за прадоўжаньне „падрыўной" работы, якую да яго рабілі камуністы ў беларускіх культурна-асьветных установах і арганізацыях Заходняе Беларусі. У першы чарод была зроблена спроба падарваньня Віленскае Гімназіі, як наймацнейшае беларускае школы, з якое з году ў год выходзяць дзесяткі будучых нацыянальна-сьвядомых беларускіх інтэлігентаў. Але ў гэты мамэнт — перад яўнай пагрозай установе, дзе вучацца дзеці прадстаўнікоў усіх беларускіх палітычных груп і кірункаў, — нашае перасваранае і расьцярушанае грамадзянства супольнымі сіламі дало рашучы адпор правакацыі гэтага пана. І з гэтага пункту гледжаньня сход Бацькаўскага Камітэту 28 траўня мае асаблівую вагу: ён паказаў, што на абарону загрожанае агульна-нацыянальнае культурнае пляцоўкі могуць выступаць салідарна і прадстаўнікі групы Цэнтрасаюзу, і іхныя палітычныя ворагі — хадэкі. Выяўленьнем гэтага былі вынікі выбараў новага прэзыдыюму Бацькаўскага Камітэту: побач з старымі сябрамі яго, Астроўскім, Каралём і інш., як прадстаўнікамі цэнтрасаюзнае большасьці ў Камітэце, *дзеля супольнае абароны Гімназіі* былі ўведзены ў прэзыдыюм і прадстаўнікі хадэцкае меншасьці — кс. Станкевіч і Багдановіч.

Мы ня будзем ашуківаць ані сябе самых, ані начых чытачоў, даводзячы, быццам на гэтым здаровым водруху беларускага грамадзянства спыніцца сама сабой унутраная палітычная барацьба сярод беларусаў. Прычыны гэтае барацьбы — лішне глыбокія і часткова крыюцца зусім не ў самым беларускім грамадзянстве... Але дзень 28 траўня мусіць стацца перасьцярогай для тых, хто на гэтай барацьбе спэкулюе дзеля сваіх палітычных мэтаў, у істоце сваей варожых беларусам. Жыцьцё — дужэйшае за ўсе іх хітраваньні; яно і прымусіць беларусаў, ня гледзячы на палітычныя разыходжаньні сярод іх, крэпка аб'яднаць свае сілы прынамся дзеля абароны таго, што зьяўляецца найвялікшым багацьцем народу: нашых *культурна-нацыянальных здабыткаў*. Тут мусіць і — верым — будзе існаваць адзіны беларускі фронт.

СУЧАСНЫ ГАСПАДАРЧЫ КРЫЗІС У ПОЛЬШЧЫ І ЗЯМЕЛЬНАЯ РЭФОРМА.

У польскай прэсе, найбольш уласьніцкай ды правіцовай, як гэта ня дзіўна, што раз то часьцей зьўляюцца артыкулы, якія даводзяць, што сучасны — нячуваны, страшэнны, катастрафічны — гаспадарчы крызіс у Польшчы ёсьць у значнай меры рэзультатам... нявыкананьня ў свой час Польшчай зямельнай рэформы.

Спозьнена, як заўсёды — паводле трафнай пагаворкі — «па шкодзе» — але неяк прыходзіць польская думка да мудрасьці... толькі-б — не запозна, толькі-б шчырая мудрасьць выразілася-б урэшце ў шчырай, разумнай, плянов й акцыі — ратунку.

Калі-б зямельная рэформа была выканана плянова і сумленна тады, як яна была распачата слаўнымі законамі 1920 г., дык цяпер у Польшчы — за 10 гадоў магла-б ужо ў значнай меры ўкараніцца тая новая «зямельная будова краю», той новы тып здаровага сярэдняка і дробнага земляўласьніка — хлебароба, стварэньне якіх мела заданьнем з вялікім сацыяльна-гаспадарчым размахам пляновая рэформа.

Але гісторыя ў Польшчы пайшла неяк іншым шляхам. — Сялянства, якому дадзена было ўваскрэсшай польскай дзяржавай столькі абяцанкаў, калі трэба было бараніць яе ад ворага ў часе вайны, пасьля перамогі ўсё больш адсоўвалася ад уплыву на дзяржаўную ўладу. Замест таго — усё бліжэй пачала падсоўвацца да ўлады тая кляса абшарнікаў, якая ў першыя часы будаваньня адроджанай Польшчы была цалком адкінена ад улады...

У выніку цэлага раду прычынаў, якіх мы тутака разглядаць ня будзем, якраз гэтая кляса абшарнікаў аказалася найбольш уплывовым гаспадарча-палітычным чыньнікам у Польшчы. Дзіва тады, што зямельная рэформа была цалком пахавана, замяніўшыся блізу цалком неабмяжаванай зямельнай парцэляцыяй і спэкуляцыяй. У выніку такой палітыкі сялянская кляса, якая стварае ў Польшчы больш, як дзьве трацьціны ўсяго яе насяленьня, стала і няўхільна занепадала.

Як сьцьвярджае афіцыяльная статыстыка, дагэтуль — на 3 мільёны 256.000 сельскіх гаспадарак у Польшчы блізу 65%, ці каля дзьвюх трацьцін, ня маюць магчымасьці выкарміць нават уласнай сям'і працоўнага хлебароба. (Докт. Мяч. Шаўлеўскі. Пытаньні эміграцыі ў Польшчы. Варшава — 1927 г.)

Вось асноўны факт гаспадарчай прыроды Польшчы, які ня быў у свой час зьменены радыкальнай рэформай дый які цяпер даў магчымасьць асабліва глыбака і небясьпечна разьвіцца крызісу, перажываваму цяпер Польшчай.

Польшча перажывае гаспадарчы крызіс цяжэй і катастрафічней, як якая іншая з дзяржаваў якраз таму, што яна ня мае перад усім унутранай гаспадарчай апоры ў сябе, ня мае ўнутранага рынку, без якога ня можа быць гаспадарчай самастойнасьці, ніякай запраўднай сілы, ніякага трывалага разьвіцьця ўласнай прамысловасьці ў краі.

Перамога вялікай уласнасьці ў Польшчы — побач з цэлым радам іншых чыньнікаў — выклікала тое, што прадукцыя краю, асабліва прадукцыя сельска-гаспадарчая, пачала працаваць пераважна на вываз, на вонкавы рынак. Пры гэтым трэба падчыркнуць, што інтарэсы вялікіх уласьнікаў, прадукуючых на вываз, зьбягаліся з інтарэсамі магутнага міжнароднага прамыславага капіталу, які якраз вызначаў Польшчы выдатную ролю ў лічбе аграрных (сельска-гаспадарчых) краёў, трэбуючы ад яе чым больш усялякага сыр'я ды прадуктаў сельскае гаспадаркі — у абмен на свае прамысловыя тавары. Гэткім чынам для Польшчы — на пагляд магутных яе вялікіх уласьнікаў — неяк рабілася «непатрэбнымі» — ані ўласная яе прамысловасьць, ані ўласны яе ўнутраны рынак...

Усе сілы і срэдзтвы дзяржавы кідаліся на падтрыманьне і ўсіленьне вывазу — на замежныя рынкі. Вываз гэты часта меў дзіўны характэр, карысны для вялікіх прадуцэнтаў, але яўна некарысны для краю.

Так напрыклад газа ў краі каштуе 50 зл. за 100 кілягр., а заграніцай тая-ж польская нафта прадаецца па 3[illegible] зл. за 100 кілягр. Цукар для краёвага спажыўца каштуе 82 зл. за квінталь, а на вываз — толькі 32 зл.

Ці-ж з гэтага ня ясна, што Польшча сваю гаспадарчую апору шукала не ў сябе ўнутры, не на сваім краёвым рынку, не ў свайго спажыўца, якога сама-ж руйнавала, але знаходзіла дачасу гэтую апору навонках — у патрэбах замежнага рынку, пакуль той, зразумела-ж, патрэбаваў польскага сырцу ды прадуктаў польскай сельскай гаспадаркі.

Дык вось, пакуль цэны на сусветным рынку стаялі добрыя, буйныя ўласьнікі — экспортэры ў Польшчы, карыстаючыся ўсімі палёгкамі з боку ўлады і скарбу, неяк падтрымлівалі гаспадарчую раўнавагу краю.

Але як толькі на сусьветным рынку пачаўся агульны крызіс, як толькі для польскага жыта, мяса, вугальля, цукру, дрэва і інш. аказаліся залішне нізкія цэны, ды залішня мала месца, ды залішня многа канкурэнтаў, дык вось і разразіўся той нячуваны па глыбіне і сіле і небясьпечнасьці крызіс, які мы перажываем цяпер усе.

Дык нідзе, ні ў якой іншай краіне не перажываецца гэты агульна-сьветавы крызіс так цяжка таму, што ніводны край ня мае такога ўбогага, такога зруйнаванага ўнутранага рынку, як Польшча.

Як паведамляюць польскія газэты, адбыўся маршалкоўскі суд паміж паслом Ярэмічам і ўкраінскім паслом Яворскім, каторы ў сваім Клюбе паўтарыў зроблены нашай часопісяй закід паслу Ярэмічу адносна атрымліваньня праз яго грошы на барацьбу з Грамадой ад польскіх уладаў. На судзе была заслухана заява былага віленскага ваяводы, цяперашняга маршалка Сэнату, Рачкевіча, — пасьля чаго пасол Яворскі перапрасіў пасла Ярэміча, а суд справу спыніў.

Падаючы гэта да ведама нашых чытачоў, выказваем нашу радасьць, што гэты закід, у істоце сваей страшэнна цяжкі, як відаць, аказваецца беспадстаўным. З свайго боку выясьняем, што інфармацыю адносна пасла Ярэміча мы атрымалі праз былага супрацоўніка нашае газэты, якому верыць у той час мы мелі пэўную падставу, — тым балей, што інфарматар наш абязаўся даць доказы праўдзівасьці ягонае весткі на каронным судзе, якога мы і трэбавалі рашуча, каб выявіць усю праўду ў гэтай справе, маючы наўвеце інтарэсы як усяго беларускага грамадзянства, так і пастаўленага пад гэткім цяжкім закідам беларускага пасла.

Такім чынам і мы, бяручы зроблены ў сваім часе нашай газэтай няслушна-крыўдны закід назад, лічым справу высьветленай і пасла Ярэміча — рэгабілітаваным.

Фатальная памылка, якая зроблена Польшчай, ня выканаўшай у свой час плянованай мудра і шляхотна зямельнай рэформы, даводзіцца найлепш тым, што як тая нялічная кляса зямельных абшарнікаў, якой Польская дзяржава прынясла столькі ахвяраў — коштам шматмільённага польскага і асабліва няпольскага сялянства, як нейкі дзіравы мяшок, ня здолела затрымаць у трывалых гаспадарчых каштоўнасьцях, у жыцьцяздольных гаспадарчых адзінках усіх тых нязлічаных цэннасьцяў, якія дзяржава кідала ў гэты бяздонны мяшок — коштам працоўных клясаў народу...

І галасьней за ўсіх іншых аб гэтай.. сваей гаспадарчай няздольнасьці крычаць - самі-ж абшарнікі. — Усе зямельныя банкі Польшчы перапоўнены ізноў заложанымі дый выстаўленымі ўжо на публічныя таргі маёнткамі...

Польскія абшарнікі банкрутуюць масова дый няўхільна. Банкрутуюць нават праслаўленыя сваей — нямецкай — культурай заходнякрэсавыя абшарнікі Польшчы, што-ж ужо казаць— аб нашых усходня-крэсавых...

Характэрна, што пазнанскія газэты параўноўваюць цяперашні стан буйнай зямельнай уласнасьці ў Польшчы з тэй катастрофай, якую перанясьлі калісьці ў Расеі — сьпярша скасаваньне паншчыны, а пасьля — разгром польскага зямляўладаньня ў Беларусі ды на Украіне пасьля паўстаньня 1863 г...

Асабліва няўхільнай лічыць польская прэса «руіну польскага зямляўладаньня на ўсходніх крэсах».

«Руіна буйнейшай уласнасьці, піша газэта польскай эндэцыі, дый пагражаючыя ей прадажы з публічных таргоў гучна крычаць аб тым, што дасюляшнія ўласьнікі панскіх двароў могуць... цалком зьнікнуць з паверхні жыцьця"...

Дык вось толькі цяпер нават самі абшарнікі зразумелі, што — «адратаваць іх вялікія маёнткі ад загубы можа толькі... парцэляцыя»...

Супярэчнасьць гэтага «леку» аж кідаецца ў вочы...

Дык вось — толькі цяпер — у часе страшэнна цяжкога крызісу, з якога ніхто ня бачыць блізкога выхаду, думка саміх абшарнікаў цягнецца да... зямельнай рэформы як «адзінага спосабу ратунку», — нават для саміх абшарнікаў ясна, што ў дзяржаўным жыцьці Польшчы зроблена фатальная памылка, якую паправіць трэба безадкладна. Інакш памылка можа каштаваць жыцьця дзяржаве...

Дык вось асабліва важна, што ў часе, калі масава банкрутуе вялікая ўласнасьць, пагражаючы катастрофай дзяржаве, даходнасьць драбнейшых гаспадарак, як сьцьвярджае гэта афіцыяльная статыстыка (Гадавік 1930 г.) усьцяж расьце — нават на гледзючы на тыя нячувана цяжкія варункі, у якія яна пастаўлена ў краі.

Гэта-ж ясны прысуд найвыпэйшага гаспадарчага трыбуналу — буйнай уласнасьці — прысуд сьмерці, драбнейшай — прысуд жыцьця і развою.

Малазямельнік.

Зямельная рэформа ці парцэляцыя.

У адказ на закід пэпэсаўскага «Роботніка», што ўрад нічога ня робіць у галіне зямельнай рэформы, галоўны орган урадавае партыі «Газэта Польска» вылічае ўсё, што зроблена ў Польшчы за апошнія гады ў галіне парцэляцыі і мэліорацыі (паляпшэньня) зямлі.

На 1 студня 1927 г. распарцэлявана было 1 мільён 168 тысяч гэктараў.

Сельска-Гаспадарчы Банк выдаў даўгасрочных пазыкаў на 7 міл. 770,000 зл. і кароткасрочных на 52.555.000 зл. Закладовы капітал Банку быў тады 13.925.000 зл. На 1 студня 1931 г., ці за 4 гады працы пасьля-маёвага ўраду, — капітал Банку дайшоў да 130.000.000 зл. Ад 1-I-1927 да 1-I-1931 г. сума выданых пазыкаў — даўгасрочных — 324.904.000 зл., а кароткасрочных — 282.205.000 зл. За той жа час распарцэляваны 2 мільёны 284.000 гэктараў.

За першы пэрыяд на мэліорацыю 27.630 гэкт. выдана 4.961.000 зл., а за другі пэрыяд (пасьлямаёвы) — палепшана 186.259 гэкт. за 111.630.000 зл.

Праўда, што паданыя намі ў артыкуле лічбы «галодных» зямельных гаспадарак у Польшчы адносяцца да 1927 г. Але з лічбаў, паданых «Газ. Польскай» яшчэ ня відаць, на карысьць якіх зямляўласьнікаў кінуты ўрадам гэтыя вялізарныя сумы, дый хто скарыстаў з парцэляваных маёнткаў. Сялянскія газэты ў Польшчы ўсьцяж скардзяцца на тое, што ў сваей «дзікай», спэкулянскай парцэляцыйнай акцыі буйныя ўласьнікі маюць заўсёды цалком вольныя рукі, што загады нават нармуючага сяк-так парцэляцыю закону 1925 г. ня выконваюцца блізу цалком.

ПАЛІТЫЧНАЕ ЖЫЦЬЦЁ.

Польшча.

Новы урад палкоўніка Прыстара.

26 траўня габінэт палк. Слаўка падаўся ў адстаўку. Прэзыдэнт Рэспублікі прыняў адстаўку габінэту і даручыў стварэньне новага ўраду палк. Прыстару, які ў габінэце п. Слаўка быў міністрам гандлю і прамысловасьці.

Апроч новага прэм'ера, новыя міністры ў габінэце толькі тры: віцэ-прэм'ерам — замест палк. Бэка — назначаны пасол Перацкі; міністрам фінансаў — замест палк. Матушэўскага — брат марш. Пілсудскага, пасол Ян Пілсудскі; міністрам гандлю і прамысловасьці — замест палк. Прыстара — назначаны ген. Заржыцкі.

Назначэньне міністра гандлю і прам. прэм'ерам мае паказаць, як даводзіць прэса, што ўрад ставіць барацьбу з гаспадарчым крызісам — „ударнай задачай".

Асабліва зацікавілася прэса назначэньнем міністрам скарбу Яна Пілсудскага, які наагул справамі фінансавымі ніколі не займаўся. Урадавая прэса тлумачыць гэтае назначэньне тым, што фактычна кіраваць міністэрствам скарбу — найважнейшым у часе крызісу — будзе сам маршалак Пілсудскі, які і бярэ на сябе такім чынам усю поўную адказнасьці за лёс дзяржаўных фінансаў Польшчы.

Праграмная заява новага прэм'ера.

На паседжаньні клюбу Б. Б. 1 чэрвеня прэм. Прыстар зрабіў даклад аб праграме габінэту ў фінансава-гаспадарчай галіне, у якой урад мае працаваць з асаблівай энэргіяй — дзеля перамогі над крызісам. Прэм'ер заявіў, што новы ўрад будзе прадаўжаць гаспадарчую палітыку папярэдняга, кладучы ў яе падставай — салідарнасьць усіх групаў грамадзянства. Інтарэсы польскага земляробства і барацьбу з крызісам у сельска-гаспадарчым жыцьці краю прэм'ер ставіць на першы плян. Наагул, уздыму і пашырэньня ўсякай вытворчасьці ў краі ўрад будзе памагаць усімі спосабамі — найпэўнейшымі і выпрабаванымі.

За ўсялякую цану ўрад будзе падтрымліваць раўнавагу бюджэту, старанна і рашуча дапасоўваючы бюджэт да падаткавых магчымасьцяў насяленьня. Першы месяц новага бюджэтнага году — красавік — даў ужо недахопу 21 мільён. Калі так пойдзе і далей, дык за год, казаў прэм'ер, недахоп дойдзе да чверткі мільярда.

Дапусьціць да гэтага ня можна. Таму патрэбна суровая ашчаднасьць у выкананьні бюджэту. 150 мільёнаў ашчаднасьці дасьць ужо скасаваньне 15 прац. дадатку цывільным урадоўцам і 5 прац. дадатку вайсковым.

У адказ на зьявіўшыяся ў прэсе трывогі адносна да сталасьці польскай валюты — прэм'ер падаў лічбы і рахункі Польскага Банку, з якіх ясна, што — „курс польскай валюты забясьпечаны цалком".

Новы віцэ-міністар скарбу.

У дапамогу міністру скарбу Яну Пілсудскаму, неспэцыялісту ў фінансавых пытаньнях, назначаны віцэ-міністрам адзін з найлепшых польскіх фінансістаў, п. Скажыньскі.

П. Скажыньскі лічыцца адным з самых станоўчых прыхільнікаў так зван. „этатызму", ці „дзяржаўнага капіталізму", крайнія формы якога пануюць, як ведама, у радавай гаспадарцы. Таму назначэньне Скажыньскага перапалохала тыя „гаспадарчыя колы", ці прадстаўнікоў буйнейшага прамысловага капіталу ў Польшчы, якія горача падтрымліваюць пануючы ў Польшчы „маёвы лад" — карыстаючыся ад яго вялікімі выгадамі: пазыкамі, вывазнымі палёгкамі і т. д — на разбудову прамысловасьці. Ведама, што канкурэнцыя самай дзяржавы, як капіталіста-прамыслоўца, для гэтых прамыслоўцаў — нявыгадная.

Паліцыянты і вайсковыя атрымалі 10 прац. дадатак.

Галоўны камэндант дзяржаўнай паліцыі загадаў выплаціць усім паліцыянтам 10 прац. дадатку да пэнсіяў і за чэрвень. За травень гэты 10 працэнтавы дадатак быў выплачаны пад відам дапамогі. Такім чынам — цывільным урадоўцам зьменшаны пэнсіі на 15 прац., а вайсковым і паліцыянтам — толькі на 5 прац.

Заграніцай.

Украінскія скаргі у Лізе Народау.

Скаргі ўкраінскіх арганізацыяў у Польшчы «Ундо» у Лігу Нацыяў на гвалты ў часе так-зван. «пацыфікацыі» на апошняй сэсіі Рады Лігі не разглядаліся. «Камітэт Трох» запрапанаваў Радзе адлажыць справу да восені, парадзіўшы ўкраінцам і польскаму ўраду дайсьці ў пакіненым ім на гэта часе да нейкага паразуменьня беспасярэдня. Калі да паразуменьня ня дойдуць, тады на верасьнёвай сэсіі Рады скаргі будуць разгледжаны.

Польшча і Чэха-Славакія

Чэха-Славакія, якая дагэтуль неяк даволі холадна адносілася да ўсіх прапазыцыяў з боку Польшчы ў сэньсе цясьнейшага ўзаемнага гаспадарчага зьбліжэньня, у апошні час — пасьля рашучай спробы Нямеччыны гаспадарчага (а з часам і палітычнага) аб'яднаньня з Аўстрыяй, асабліва пагражаючага Чэха-Славакіі, — рэзка зьмяніла сваю палітыку адносна да Польшчы.

У гэтых днях у Празе канфэрэнцыя польскіх і чэскіх прамыслоўцаў пастанавіла прыняць рашучыя меры да развою ўзаемнага ўвозу — вывазу — пры падтрыманьні ўрадаў абедзьвюх дзяржаваў.

ГІСТОРЫЯ НА ЧАСЕ.

(Замест фэльетону).

У невялікім брудным пакоі на Варшаўскім завулку з паабдзіранымі сьценамі і павыбіванымі шыбамі, у якім пахла потам і тытунём, гарэлкаю і гнілымі селядцамі, — ляжала бокам на ўслоне заспаная валасатая хвігура, па прозьвішчы Жыла — і, ня гледзячы на тое, што на суседнім гадзіньніку даўно прабіла ўжо трэцюю гадзіну папаўдні, Жыла яшчэ не ўставаў з пасьцелі. Але думкі ягоныя ўжо працавалі. Каб устаць, яму трэба было яшчэ прыдумаць спосаб, каб на чый-небудзь кошт пахмяліцца.

У тай самы час у абстаноўцы з малою розьніцай на вуліцы Быліны нэрвавалася другая ня меньш «арыгінальная» хвігура — Марцін з балалайкаю. Усе «геніяльныя» думкі гэнага пана Марціна ў гэты мамэнт працавалі таксама над праблемаю, як-бы гэта бяз грошаў выпіць гарэлкі. Аднак, колькі ні думаў гэты «геніяльны» чалавек, колькі ні бегаў па пакоі, іншага спосабу прыдумаць ня мог, як пайсьці папрасіць у доўг да калегі эмэрыта.

тая хвігура з Варшаўскага завулку. Па дарозе іх каляіны зышліся, і яны ахвотна ўзаемна паціснулі сабе рукі. Іх знаёмства мела ўжо сваю гісторыю. І ў гэты мамэнт яны так разумелі адзін аднаго, — што не патрэбна было нават аб'меньвацца словамі. Праз паўгадзіны кумпаны ўжо стукаліся да памешканьня з панадворку. На парозе спаткаў іх ваяка—эмэрыт, выціснуўшы: — к...к... калі л... ласка.

Да пакою зайшлі, не аглядаючыся. Там усё ім было так знаёма, так прамаўляла да іх смаку паветра, што яны пачулі сябе, як у раі. На стале ў эмэрыта стаяла бутэлька, напоўненая сьпіртам, каля якое ўвіхаўся п. Забароўскі. Гэта быў выдавец рознага бруду на беларускім сьметніку. Бутэлька сьпірту так падзеяла на новапрыбылых, што яны аж скакалі ад радасьці, цешачыся, што так лёгка знайшлі тое, чаго хацелі. Чакаць на запросіны за стол доўга ня прышлося. Гаспадар і сам ведае, «чаго хлопцам трэба». Хутка адну бутэльку замяніла другая і г. д. За выпіўкаю пачалася самая жывая гутарка на «актуальныя» тэмы. Пры гэтым «Марцін з балалайкаю» аж увайшоў у газард, бо яго хтосьці з прысутных назваў дурным. Ён маланкаю выскачыў з-за стала на крэсла і пачаў крычаць да прысутных:

— «Грамадзяне! — грымеў яго голас. — Перад усім, я пратэстую супроць называньня мяне дурным, як гэта рабілі ў Цэнтрасаюзе. Нават калі-б я быў і гэтакі, — каму што да гэтага? Дурноцтва — прыватная рэч. Але я ўсё-ткі ня гэткі. Я катэгарычна пратэстую. Што я не зьяўляюся прыхільнікам закладаньня нейкіх там бібліятэкаў на вёсках і байкатую культурна-асьветную працу, — гэта зусім іншая рэч. Гэта ўсё — «ерунда!» Ад гэтага жыцьцё на Беларусі ня зьменіцца. Важна палітыка. Вось дзе загадка нашага жыцьця. (Воплескі за сталом).

— Яшчэ, грамадзяне, я пратэстую супроць непрызнаваньня мяне за беларуса. Я-ж публічна ўжо ня раз заяўляў, што я з крыві і косьці беларус. А што ў сваім собскім жыцьці карыстаюся расейскаю моваю, дык гэта толькі дзеля таго, што беларускаю моваю я не валадаю і што расейская мова ўсё-ткі кожнаму з нас мілейшая. Расейскі вось, напрыклад, народ зусім інакшы: ён верыць на слова! А тут — чаму тое, чаму гэта... аж да душы бярýцца! Ці-ж, мае мілыя, не абсурд чысьцейшае вады? Памойму гэтак: сярод расейцаў — расеец, сярод беларусаў — беларус, а сярод палякоў — паляк. Палітык я прафэсыянальны: служу таму, хто дае грошы. На двох крэслах я сядзець ня ўмею. У мяне

Канфлікт паміж Папай і фашызмам.

Паміж „Апостальскай сталіцай“ і італіянскім фашызмам неяк пэрыядычна ўзьнімаюцца канфлікты, якія потым ізноў чарадуюцца з пэрыядамі асаблівай прыязьні.

Мы памятаем, якая страшэнная „вайна“ ўзгарэлася паміж папай і Мусаліні тры гады назад — у зьвязку з заступніцтвам папы за ўціскаaных фашызмам немцаў-каталікоў у адабранай Італіяй ад Аўстрыі частцы Тыролю. Пасьля таго папа неаднойчы заяўляў пратэст проці „супярэчных з хрысьціянствам фашыстаўскіх ідэалаў і способаў узгадаваньня моладзі ў італіянскіх школах.

Знаменіты „Лятэранскі трактак“ паміж папай і італіянскім урадам, які стварыў ці „ускрасіў“, праўда толькі ў непараўнана драбнейшым відзе, калісьці магутную „папскую дзяржаву“, залагодзіў стасункі між „Ватыканскай Дзяржавай“ і Італіянскім урадам. Але фашызм рабіў сваё, узгадоўваючы моладзь у ідэалах „паганскага мілітарызму“ дый перашкаджаючы ўплывам каталіцкіх ксяндзоў на моладзь у школах — у хрысьціянскім духу.

Пачаліся канфлікты ў школах. Папа ўгледзіў у гэтым нарушэньне „лятэранскага трактату“. З свайго боку школьныя ксяндзы — праз арганізаваныя імі хрысьціянскія зьвязкі моладзі — пачалі барацьбу з фашыстаўскім узгадаваньнем.

Разгарэлася ізноў страшэнна вострая палеміка ў фашыст. прэсе — з вострай лаянкай нават на самога папу. Газэты пішуць, што прапанаваны папай „падзел сфэраў панаваньня“ над насяленьнем, паводле якога фашызм бярэ сабе „дысцыпліну целаў“, а „дысцыпліну душаў“ пакідае цалком Касьцёлу, ня можа быць фашызмам прыняты: „фашызму таксама, калі яшчэ ня больш, патрэбна панаваньне над душамі моладзі, як і над яе целам“.

У выніку барацьбы ўрад зачыніў усе „хрысьціянскія зьвязкі моладзі“. Пачаліся нават напады фашыстаўскіх бандаў на ксяндзоў. Папа адказаў на гэта вельмі вострай прамовай. Але адначасна пачала працаваць дыплёматыя з абодвух ваюючых бакоў, каб залагодзіць нябясьпечны для абедзьвюх старонаў канфлікт. Раптам — ясна-ж па загаду абодвух вярхоўных камандзіраў — спынілася палеміка ў прэсе — фашыстаўскай і ватыканскай.

Дык трэба думаць, што чарговы кампраміс і мір — ужо блізкія — да новага канфлікту.

Да беларускага грамадзянства.

У апошнім часе ў польскай прэсе сталі зьяўляцца газэтныя інфармацыі аб Клецкай Беларускай Гімназіі, якія ў цэлым не адпавядаюць запраўднасьці, а ў некатарых выпадках зьяўляюцца злоснымі выдумкамі іх аўтараў. Газэтныя інфарматары падаюць да ведама грамадзянства, што Кураторыюм адабраў у Гімназіі канцэсію на 1931—1932 шк. год, што быўшай у той справе ў куратара дэлегацыі ад гімназіі, куратар даў непамысны адказ, што ў гімназіі вядзецца камуністычная прапаганда, што многія з вучняў гімназіі належаць да камуністычнае партыі, што за час свайго існаваньня гімназія ўзгадавала больш за 20 камуністаў, антыпаньствовая дзейнасьць якіх сцьверджана судом, і якія пасьля гэтага ўцяклі ў Савецкую Расію, у рэзультаце чаго і сталася адабраньне ў гімназіі канцэсіі на 1931—1932 шк. год.

У мэтах высьвятленьня праўды Управа Бацькаўскага Камітэту і Дырэкцыя Гімназіі падаюць да ведама беларускага грамадзянства, што да апошняга часу ні судом, ні ўладамі бясьпечнасьці ня сцьверджана, каб гімназія вяла камуністычную прапаганду, ці каб хто з вучняў гімназіі належаў да камуністычнае партыі; ня ведама гімназіі і таго, каб хто з яе вучняў, унікаючы кары за сваю антыпанствовую дзейнасьць, уцёк у Савецкую Расію,—а значыць інкрымінаваныя гімназіі праступкі не маглі быць для Кураторыюму падставай дзеля адабраньня ў гімназіі канцэсіі. Канцэсія на 1931—1932 шк. год не магла быць адабранай у гімназіі і затым, што гімназія яе ня мела. За свае сямёхгадовае існаваньне гімназія атрымоўвае канцэсію на адзін год і ў гэтым годзе ніякіх крокаў у тэй справе яшчэ не рабіла і ніякай дэлегацыі да куратара ня высылала.

Праўдай-жа ёсьць, што ад заснаваньня гімназіі пэўнымі чыньнікамі з боку польскіх шавіністычных кругоў, а ў апошнія гады і пэўнымі беларускімі ўгрупаваньнямі робіцца ўсё, каб накінуць на гімназію цень камуністычнага асяродку і тым даць для ўлады падставы дзеля рэпрэсіяў проці гімназіі. Як адным, гэтак і тым другім чыньнікам ходзіць аб адно — зачыненьне гімназіі.

Праўдай ёсьць, што ўсякая праява работы апошніх чыньнікаў на груньце гімназіі спатыкае з боку яе адміністрацыі рэзкі адпор, і замешаныя ў ёй вучні выдаляюцца з гімназіі; выдаленыя ў 1929—30 шк. годзе з гімназіі вучні, з якіх потым некаторыя фігуравалі ў палітычных працэсах апошняга часу, за выняткам аднаго, прабылі ў Клецкай гімназіі па 5—6 тыдняў, і ня Клецкая гімназія адказвае за іх узгадаваньне.

Інсьпіратарам шкодных для гімназіі інфармацыяў, відаць, ходзіць аб тое, каб сваімі вымышленымі інфармацыямі падгатаваць грамадзянства да ўспрыняцьця ім новых рэпрэсыяў проці гімназіі, а мо' і запраўднага зачыненьня яе ўладамі праз адмову ў выданьні канцэсіі на 1931—32 шк. год, як быццам — то заслужанай гімназіяй кары за нібы-то праступную яе дзейнасьць.

За Управу Камітэту:

Грыгор Якубёнак
Заст. Старшыні Управы.

В. Арэнь
Сэкрэтар Управы.

За Дырэкцыю Гімназіі:

А. Макарэвіч
Сп. аб. Дырэктара Гімназіі.

Два кангрэсы у Нямеччыне.

1 чэрвеня распачаўся ў Лейпцыгу чарговы агульны кангрэс нямецкіх сацыял-дэмакратаў. На кангрэс — разам з дэлегатамі ад сацыялістычных партыяў Францыі, Аўстрыі, Швэцыі, Чэха-Славакіі і Швайцарыі — сабралася ўсяго да 100 тысячаў сяброў.

Кангрэс працаваў пад лёзунгам барацьбы з фашызмам.

Старшыня нямецкіх с.-д. Вэльс у сваёй прамове заявіў, што — калі гітлераўцы зробяць спробу захапіць уладу ў Нямеччыне, дык усе нямецкія работнікі ня спыняцца нават перад рызыкай хатняй вайны, не зьлякаюцца неабходнасьці праліву крыві сваей — у абароне рэспублікі і дэмакрацыі.

Як сам старшыня, так і большасьць іншых павадыроў кангрэсу заявілі, што партыя ні за што не дапусьціць урадавай коаліцыі з гітлераўцамі. Нямецкія сацыялісты будуць і надалей падтрымліваць урад, але толькі ў яго замежнай палітыцы дый у яго дамаганьні зьменшыць, а нават і скасаваць адшкадаваньні. У палітыцы гаспадарчай свайго падтрыманьня с.-д. даць ураду ня могуць.

Характэрна, што кангрэс нямецкіх сацыялдэмакратаў не дазволіў сваім «зацятым пацыфістам» (меншасьці апазыцыйнай) заявіць пратэст проці будаваньня Нямеччынай новых браняносцаў. — Тады, як нядаўна адбыты кангрэс францускіх сацыялістаў прыняў рэзалюцыю, якая асуджае ўсякае збраеньне наагул, адкідаючы ўсякую вайну, нават абаронную, бо пры капіталістычным ладзе кожная вайна лічыцца «абароннай», а ўзапраўднасьці ёсьць імпэрыялістычнай. Кангрэс францускіх сацыялістаў забараніў сваім сябром наагул галасаваць за ўсялякія ўзбраеньні.

Як раз у той-жа час гітлераўцы склікалі ў Брэслаў кангрэс Штальгэльму, на які зьехалася да 150.000 дэлегатаў. Кангрэс зьявіўся — па думцы яго арганізатараў — «вялізарнай усенароднай маніфэстацыяй проці палітыкі гвалту над Нямеччынай з боку дзяржаваў». У часе кангрэсу рад маніфэстацыяў скіраваны быў проці Польшчы. Нямецкая ўмераная і дэмакратычная прэса лічыць кангрэс бестактным перад візытай нямецкіх міністраў у Англію. Вялізарную сэнсацыю пры такіх абставінах — выклікала сэрдэчная тэлеграма прэз. Гіндэнбурга кангрэсу «Сталёвага шалому», якога ён зьяўляецца ганаровым старшынёй.

Гэтыя пагрозы вайной у бок Польшчы — пад высокім патронатам самога прэз. Гіндэнбурга — выклікалі ў Польшчы і ў усіх яе саюзьнікаў і прыяцеляў — нясмачнае ўражэньне.

Парляманцкія выбары у Румыніі.

Як можна было згары прадбачыць, новыя выбары, «рабіць» якія пачаў з першага кроку свайго ўрадаваньня новы каралеўска-дыктатарскі ўрад праф. Іоргі, далі ўрадаваму блёку вялізарную большасьць мандатаў.

Урадавая партыя разам з далучыўшыміся да яе ўрадавымі «лібэраламі» — атрымала, ці вярней: узяла сабе 294 мандаты, у тым ліку 80 «лібэралаў», — ці каля 75 прац. усіх мандатаў.

Гэтая лічба 70—75 прац. большасьці, якую заўсёды здабывае на выбарах кожны ўрад, лічыцца ў Румыніі «клясычнаю», традыцыйнаю. Бо ж у Румыніі — ня рэзультаты выбараў вызначаюць характар ураду, як у дзяржавах парлямэнтарных, але наадварот: характар ураду вызначае характар выбараў і склад парляманту. Так сказаць, — «парламантарызм навыварат».

Характэрна, што тая запраўды-ж маючая шырокія карэньні і сымпатыі ў народных масах (сялянскіх) «нацыянальна-сялянская партыя», якая — на перадапошніх, у пяршыню чыста і чэсна праведзенах выбарах — здабыла сабе вялізарную большасьць у сойме — аж 333 мандаты на 375 — цяпер на гэтых выбарах, робленых усемагутнай румынскай «сігуранцай», здабыла з бою толькі 24 мандаты.

Наагул усе іншыя партыі, апроч урадавай, здабылі разам усяго 90 мандатаў; з іх 12 — немцы, 9 вэнгры і 5 — жыды.

Кароткія навіны.

— 30-31 траўня ў Варшаве адбыўся ўсепольскі зьезд уласьнікаў аўтабусаў. Зьезд займаўся пераважна апрацаваньнем способаў націску на ўрад, каб той зьмяніў забойчы для аўтабуснага прадпрыемства наагул новы закон аб шляхавым фондзе.

Кангрэс пастанавіў: калі ўрад ня зьменіць закону, абвясьціць 30 чэрвеня агульную забастоўку ўсіх аўтабусаў на ўсім абшары Польшчы.

Пасьля зьезду дэлегацыя ад саюзу аўтабусаўласьнікаў была прынята міністрам, які абяцаў ёй, што ў бліжэйшым часе крыўдны для аўтабуснага руху закон будзе зьменены.

— Найвышэйшы Суд, як ведама, распачаў разгляд пратэстаў у справе выбараў у Сойм і Сэнат. Пасьля скасаваньня выбараў у вокр. 9— Плоцкім — мін. унутраных спраў назначыў на 21 чэрвеня ў Плоцкім вокрузе новыя выбары.

— Пасьля пастановы Ураду і Сойму аб зьмяншэньні пэнсіяў дзяржаўным урадоўцам на 15 прац, урад загадаў, каб ваяводы „запрапанавалі“ такую-ж зьніжку зрабіць для сваіх працаўнікоў усім самаўрадам. Але некаторыя з самаўрадаў, як напр. варшаўскі, віленскі і інш., адмовіліся споўніць „прапазыцыю“ ваяводаў. Тады ваяводы — з даручэньня міністра — проста прыказалі самаўрадам выканаць загад ураду. У выніку гэтага цэлы рад мястовых самаўрадаў, у тым ліку і віленскі зьвярнуўся да Вышэйшага Суда з скаргай на міністэрства.

— У Штокгольме, сталіцы Швэцыі, камуністы наладзілі вялікую дэманстрацыю проці ўраду, якая давяла да крывавых сутычак з паліцыяй. Дзела скончылася запраўдным боем, які скончыўся раненьнем некалькіх дзясяткоў байцоў з абодвух бакоў, як падалі газэты — 12 паліцыянтаў і 30 маніфэстантаў. Паліцыя пусьціла ў ход шаблі, але не страляла.

— Бальшавіцкі ўрад знайшоў вельмі спрытны спосаб, каб спыніць ці зьменшыць грунтоўна скандальнае, шкоднае і страшнае для яго зьявішча „невозвращенства“. Ён пастанавіў выдаваць усім сваім заграчічным прадстаўніком і працаўніком пятую частку пэнсіяў у радавай валюце (а не ў далярах, як дагэтуль). Але гэтая пятая частка пэнсіі ня будзе выдавацца на рукі

і свае крэсла далоў, калі можна карыстаць з чужога лепшага. Я дамагаюся свабоды думкаў і слова. Мяне выгналі з Цэнтрасаюзу беспадстаўна. Але гэта так ня пройдзе: я пакажу ўсім, дзе ракі зімуюць! Не дарма напрактыкаваўся ў ноўгарадзкай «Чрэзвычайцы»! Не на тое я вучыўся праз усё жыцьцё, каб гараць пайсьці на вёску і курыць «Ванду».

— Брава, брава, брава! раздаліся воплескі.

— А, — засьмяяўся прамоўца, — вы, хлопцы, аднак малайцы. Далібог малайцы. Вы мяне прынамся разумееце. Гэтага, прызнацца, я ад вас ніколі не спадзяваўся. Пры такой салідарнасьці я з вамі пакажу яшчэ не адну штуку. Слухайце толькі мяне. Тут, як я бачу, публіка розная, але з аднэю супольнаю мэтаю (паказаў на бутэльку). Дык я прапаную такую рэч: нашую сягоньняшнюю выпіўку трэба аб'явсьціць афіцыяльным арганізацыйным сходам. Колькасьць прысутных для большага эфэкту можна ўздуць. Гэта нават важна. Закладаем тут сваю масавую арганізацыю «Аб'яднаньне» з абшарам дзеяльнасьці на ўсю Беларусь. Мэтаю нашаю будзе якім-бы ні было спосабам палажыць найвялікшага ворага гарэлкі Луцкевіча. Такі маю прыказ. Шыльдам аб'яднаньня будзе — асьвета. Рэй у «аб'яднаньні» буду вадзіць я, Вашае дзела толькі слухаць, і пабачыце, як усё будзе добра. Можаце быць пэўныя, што пры такой пастаноўцы справы сьпірт у нас вывадзіцца ня будзе. (Воплескі).

— Дык памятайце, што называецца нашая партыя «Аб'яднаньне». Глядзіце, каб, крый божа, каторы з вас не пераблутаў і не сказаў «Змаганьне», бо ўся музыка прападзе за нішто. А цяпер па дамах. Я пайду на сьвежыя мазгі пісаць на Луцкевіча з ягонаю асьветаю, ты Жыла, з-пад рукі будзеш з большага беларушчыць, а ты, Забароўскі, ідзі пушчай у рух сваю друкарню, толькі ведай — усё да часу на крэдыт. Справу ведаеш. Ганарар пасьля атрымаеш з гарою. Зразумелі?“

— Брава, брава, брава, старшыня!

І падхапілі «геніяльнага» прамоўцу на «гура». Пасьля авацыяў вясёлая кумпанія яшчэ некалькі разоў «чокнулася» шклянкамі з разьведзеным сьпіртам, ад якога ў вачох старшыні пачалі роіцца «анёлкі з доўгімі валасамі», для якіх мусіў «ахвяраваць» гэтую ноч на вуліцы... Дамоў дабраўся толькі раніцой.

Гэткая гісторыя ведамага на віленскім бруку аб'яднаньня п'яніцаў пад знакам культурнаасьветным.

Х.

працаўніку, але будзе класьціся на яго рахунак у радавым банку ў СССР.

Гэтым дасьціпным способам радавы ўрад адным стрэлам забівае двух зайцоў: зьмяншае значна выдаткі на свае заграночныя ўстановы і трымае мацней на грашовым ланцугу сваіх урадоўцаў за граніцай.

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ

З жыцьця Горадні.

Ня гледзячы на тое, што ў польскай урадавай прэсе пачалі апошнім часам зьяўляцца паведамленьні аб зьмяншэньні ў Польшчы безрабоцьця, — у Горадні колькасьць безработных штораз павялічваецца. Гэтае прыкрае зьявішча ёсьць тым больш сумным, што няма ніякае надзеі на паварот калі-небудзь да працы, бо фабрыкі ў Горадні сёлета пачалі зусім ліквідавацца. Гэтак у красавіку месяцы зячынілася сернікавая фабрыка «Марголіса» і фабрыка «Дыкта», выкінуўшы на брук сотні работнікаў, сярод якіх найбольш беларусаў. Шкляная гута таксама, здаецца, дажывае свае апошнія дні, дык сям'я безработных у Горадні яшчэ ўзбольшыцца.

Ці гэткі самы лёс спаткае і фабрыку дзяржаўную (тытунёвая), — згадаць трудна. У рэшце, гэтая справа цікавіць нас, беларусаў, у меньшай меры, бо там, што праўда, заработная плата шмат лепшая, але беларусаў у ёй працуе вельмі мала. Каб атрымаць працу ў «Паньствовай» — трэба вялікае пратэкцыі, ну, і — пасьведчаньне аб «моральносьці», якога з беларусаў шмат хто мець ня можа. *К.*

СПРАВАЗДАЧА

Управы Бацькаўскага Камітэту Клецкай Беларускай Гімназіі з адбыўшагася ў днях 13—20 красавіка г.г. збору ахвяр на карысьць бяднейшых вучняў Гімназіі.

Збор ахвяр адбыўся на тэрыторыі Нясьвіскага павету пры пасярэдніцтве падпісных лістоў. Прыпаўшае на час збору поўнае бездарожжа перашкодзіла зборшчыкам ахвяр выкарыстаць поўнасьцю данае ім права збору. Большая частка павету засталася неабойдзенай імі — гміны Гарадзейская, Сноўская, Сняўская і Ланская былі толькі закрануты, а Гавязьнянская і Заастравецкая і зусім не зачэплены.

З выпушчаных 21 падпісных лістоў выкарыстаны фактычна 18 лістоў, па якіх сабрана: гатоўкай 511 зл. 94 гр. ды прадуктамі і матар'яламі натурай на 281 зл. 80 гр. Расходавана па арганізацыю збору 19 зл. 45 гр. Сабраныя прадукты ў частцы (на 49 зл. 27 гр.) выданы ў натуры бяднейшым дзецям гімназіі, а рэшта прадана за 232 зл. 53 гр. Чысты даход ад збору ў гатоўцы 725 зл. 02 гр. перадапы Дырэкцыі Гімназіі як плата за навуку за бяднейшых дзяцей.

Падаючы аб гэтым да ведама агулу ахвярадаўцаў і ўсяго беларускага грамадзянства, Управа Камітэту выражае шчырую падзяку, як зборшчыкам ахвяр, гэтак і ўсім ахвярадаўцам, што адгукнуліся на заклік Камітэту Гімназіі і пасільнымі ахвярамі прыйшлі з дапамогай бедным дзецям Гімназіі.

Заст. Старшыні Управы Бацьк. Камітэту
Гр. Якубёнак.
Сэкрэтар Управы *В. Арэнь.*

26/V 1931 г.
м. Клецак.

ХРОНІКА

— Надзвычайны Сход Бацькаўскага Камітэту пры Віл. Белар. Гімназіі. З прычыны бруднае зьвягі на Гімназію, распачатай Акіньчыцам, 28 мая быў склікану надзвычайны агульны сход Бацькаўскага Камітэту. Акіньчыц закідаў старшыні Бацьк. К-ту, грам. Астроўскаму быццам даваная Гімназіі дзяржаўная дапамога ня ўся йшла ў касу гімназіі. Сход, сьцьвярдзіўшы паводле запісаў у кнігах усю ілжу Акіньчыца, выбраў ізноў падаўшагася ў адстаўку грам. Астроўскага. Пры новых выбарах у склад Бацькаўскага Камітэту — апрача грам. Астроўскага, па старому астаўшагася яго старшынёй, — увайшлі: гр. гр. Кароль, Багдановіч, Падагель і кс. Станкевіч. Кандыдаты — рэдактар Сіняўскі і гр. Кепель.

— Выпуск матурыстаў Віленскае Беларускае Гімназіі. У сёлетнім годзе атэстаты сьпеласьці — пасьля здачы экзаменаў перад урадавай камісіяй — з агульнае лічбы 25 дапушчаных да экзаменаў вучняў і вучаніцаў Віленскае Беларускае Гімназіі атрымалі **21**. Спам ж здаваўшых адначасна экзамены экстэрнаў памысна здала экзамены і атрымала атэстат толькі **адна** экстэрністка.

Атрымалі матуру наступныя вучні: 1) Астроўскі Віктар, 2) Багдановіч Глеб, 3) Будзька Часлаў, 4) Бурак Язэп, 5) Быхавец Аўгень, 6) Давідовіч Іван, 7) Касяк Іван, 8) Чартовіч Б., 9) Лукашэвіч Раіса, 10) Мамчыц К., 11) Міхалевіч Наталія, 12) Парфенаў Ул., 13) Пяцюкевіч Віктар, 14) Радзюк П., 15) Рубін Васіль, 16) Шчасны Міхал, 17) Смаленскі Валентын, 18) Стэповіч Бэрнард, 19) Шутовіч Ганна, 20) Татарыновіч Міхаліна, 21) Тышкевіч Аўгень.

З экстэрнаў атрымала матуру толькі Сіняўская.

У суботу, 13 чэрвеня, матурысты ладзяць ў Гімназіі сваю разьвітальную вечарыну і спэктакль.

— Матуральныя экзамены ў Наваградзкай Беларускай Гімназіі распачаліся 11-га траўня. Пісьменныя экзамены скончыліся 17 траўня, вусныя распачнуцца каля 10 чэрвеня. Да экзаменаў прыступіла 13 абітур'ентаў, выключна вучняў з Наваградзкай Гімназіі. Старшынёю Дзяржаўнай Экзаменацыйнай Камісіі вызначаны Візытатар школ п. А. Нарвойш, у часе пісьменных экзаменаў заступаў яго п. Баньскі, дырэктар мясцовай дзяржаўнай гімназіі. Абітур'енты ў гэтым годзе вынятково здаюць звычайны матуральны экзамен.

— Асаблівая „Праўда“. «Ведамы» Акіньчыц вядзе далей сваю «працу» на новай службе. Гэтымі днямі ён ізноў — за «юдавы срыбнікі» — выпусьціў сваю аднаднёўку пад назовам «Праўда», характэрнай рысай якое ёсьць тое, што яна, што ні слова, пярэчыць праўдзе. Цяпер атака вядзецца Акіньчыцам проці ўсіх тых беларускіх культурных арганізацыяў і ўстаноў, якія асабліва колюць вочы нашым ворагам, паказваючы, што ўсё ж такі беларусы жывуць і будуць жыць. Усялякая ілжа выліваецца на такі наш скарб, як Музэй ім. Ів. Луцкевіча, далей — на Віленскую Беларускую Гімназію, Выдавецкае Т-ва і г. д. Тут Акіньчыц, стараючыся выслужыцца сваім «хлебадаўцам», шчодра сыпле ад імя польскіх уладаў так'я сумы нашым установам, якіх, на жаль, тыя ў вочы ня бачылі. Пры гэтым, аканчальна скінуўшы маску, Акіньчыц сам заяўляе аб сваей салідарнасьці з Валэйшам, Студніцкім і т. п. тыпамі.

Ясна, што на ўсю гэту зьвягу людзі толькі адплёўваюцца.

— Радавыя манэўры на польскай граніцы. У раёне Барысава — непадалёк польскай граніцы — адбываюцца цяпер вялікія манэўры чырвонай арміі — з учасьцем паветранага флёту. Некалькі радавых аэрапляпаў зьявіліся на кароткі час над Радашковічамі.

— Віленска-Троцкі павет увайшоў у „гранічны пас“. Улады выдалі распараджэньне аб уключэньні м Вільні ды ўсяго Віленска-Троцкага павету ў «прыгранічны пас». У сувязі з гэтым маюць быць выселены з гэтага абшару ўсе камуністы, як'я былі судом засуджаны за проціdзяржаўную акцыю. Побач з імі будуць выселены цалком заграніцу і тыя чужаземцы, як'я не здабылі права пабыту ў Польшчы.

— Падатковыя палёгкі для пацярпеўшых ад разводзьдзя. Урад загадаў зрабіць наступныя палёгкі ў падатках для пацярпеўшых ад разводзьдзя падатнікаў:

1. Малазямельныя падатнікі маюць права разлажыць грунтовы падатак на 12 месячных ратаў (частак), а ў вынятковых выпадках дамагацца скасаваньня яго цалком за гэты год.

Што датычыць залегласьці грунтовага падатку за мінулыя гады, дык можна сплаціць іх ў 4 раты, прычым першы ўзнос — чацьвертую частку трэба зрабіць не пазьней, як 15 лістапада г. г.

2. Падаткі прамысловы, падаходны і маёнткавы пацярпеўшыя падатнікі маюць права разлажыць на працяг цэлага году. Але і гэтыя падаткі — у асаблівых выпадках — могуць быць скасаваны цалком, — трэба толькі падаць адпаведным скарбовым уладам аб гэтым прашэньні — з доказамі стратаў.

Прашэньні гэтыя сяляне павінны падаваць праз сваю гміну, якая павінна пасьведчыць праўдзівасьць доказаў.

— Лекцыі па сельскай гаспадарцы. У Горадзенскім гарнізоне (?) арганізаваны лекцыі па сельскай гаспадарцы для жаўняроў і сялян. Прачытаны лекцыі — аб камасацыі, аб гадоўлі жывёлы, лугаводзтва, аб земляробскай коопэрацыі, аб хваробах жывёлы, аб культуры зямлі, аб пчалярстве.

— Справа Ц. К. Камун. партыі Заходн. Беларусі ў апэляцыйным судзе. Варшаўскі апэляцыйны суд разглядзеў справу 10 сяброў цэнтр. кам. партыі Зах. Беларусі, якія вінаваціліся ў падрыхтаваньні аружнага паўстаньня дзеля адарваньня Зах Беларусі ад Польшчы. Суд засудзіў 8 падсудных на катаргу — ад 8 да 2 гадоў. Рэшту — 2 падсудных, якіх акружны суд засудзіў — аднаго на 5, другога на 2 гады вастрогу, апэляцыйны суд апраўдаў цалком.

Пісьмо у рэдакцыю.

Да Рэдакцыі часопісі „Беларускі Звон“.

Віленскі Аддзел Ураду «АБСА» гэтым просіць зьмясьціць ніжэйпададзенае:

„Беларуская Крыніца“ з дня 3-VI-31 у № 19 у хронікарскай заметцы «Ня верацъ», падае, што на просьбу Ураду «АБСА» памагчы матэрыяльна ў арганізацыі ўдзелу ў Кангрэсе «CIE» у Букарэшце — „цэлы рад беларускіх арганізацыяў, установаў і прыватных асоб адмовіліся ў гэтым годзе даць ахвяры на «АБСА» дзеля таго, што не давяраюць упаважненай на Польшчу да зьбіраньня грошай асобе“, — г. зн. Віцэ-Старшыні і Эканамічнаму Рэфэрэнту «АБСА» — Ст. Станкевічу. У сувязі з вышэйшым Віленскі Аддзел Ураду «АБСА» сцьвярджае, што кал. Ст. Станкевіч на сваім становішчы ў «АБСА» ужо зьяўляецца другі год і цешыцца вялікай пашанаю і даверам у галіне сваей компэтэнцыі, так што ўспомнены закід „Бел. Крыніцы“ пазбаўлены істотных падставаў, а падыктаваны тымі ці іншымі партыйна-палітычнымі тэндэнцыямі. Дзеля гэтага дадаем, што «АБСА», як установа злучаючая ўсе беларускія студэнскія арганізацыі незалежніцкага кірунку, ёсьць апалітычнай і апартыйнай і ніколі не паддавалася н'якім палітычным тэндэнцыям. Падобнае выступленьне „Бел. Крыніцы“, ведзенае проці некаторых сяброў Ураду «АБСА», злосна і беспадстаўна б'е ў цэласьць Інстытуцыі, — проці чаго на гэтым месцы *публічна пратэстуем.*

Паміма аднак гэтага для дабра распачатае справы прапануем, каб тыя — „цэлы рад беларускіх арганізацыяў, установаў і прыватных асоб“, каторыя адмовіліся памагчы толькі дзеля браку даверу кал. Станкевічу, — каб яны злажылі свае ахвяры ў Рэдакцыю «Бел. Крыніцы» з тым, каб яна пераслала іх безпасярэдня ў Цэнтральны Урад «АБСА» у Празе.

Увага: Ліст гэты перасылаецца ў Рэдакцыі: «Беларускага Звону» і «Беларускай Крыніцы».

Урад Віленскага Аддзелу „АБСА“
За Старшыню *М. Маскалік.* Сэкрэтар *К. Глінскі.*

Дня 3 чэрвеня 1931 г.

Варункі прыйма у Беларускую Дзярж. Сэмінарыю.

Да ўступнага экзамену на I курс Дзяржаўнай Вучыцельскай Сэмінарыі ім. Фр. Багушэвіча ў Вільні можа быць дапушчаны той, хто скончыў 7 аддз. пачатковае школы ці 4 кл. гімназіі і ня мае ў дзень 31 жніўня 1931 г. болей 16 год.

Кантрольныя экзамены адбудуцца ў гэтым годзе 25, 26 і 27 чэрвеня з наступных прадметаў: 1. Польскае мовы (пісьменны — дыктоўка і вусны — чытаньне, апавяданьне і граматыка ў засягу праграмы пачатковае школы), 2. Беларускае мовы (пісьменны і вусны — так сама, як з польскае мовы), 3. Арытмэтыка (вусны і пісьменны — задачы на ўсе чатыры дзеяньні з звычайнымі і дзесяткавымі дробамі а такжа працэнтныя аблічэньні, 4. Здольнасьці слуху (сьпеў)

Заявы аб дапушчэньні да экзамену прыймаюцца ў канцэлярыі Сэмінарыі да 23 чэрвеня г. г. уключна.

Да заявы трэба далучыць: 1) мэтрыку нараджэньня, 2) уласнаручна напісаны жыцьцярыс, 3) пасьведчаньне аб паўторным прышчэпе воспы, 4) апошняе школьнае пасьведчаньне, 5) дзьве фотаграфіі.

Перад дапушчэньнем да экзаменаў адбудзецца лекарскі агляд стану здароўя, кандыдатаў (так) дзеля сьцьвярджэньня здольнасьцяў, патрэбных для вучыцельскай прафэсіі.

УВАГА: Усялякія фізычныя калецтвы, як вонкавыя, так і ўнутраныя хваробы, напр. сухоты а таксама недахопы ў мове, будуць становічай перашкодай у прыйме ў Сэмінарыю.

Сэмінарыя — коэдукацыйная (мяшаная) Пры Сэмінарыі існуюць інтэрнаты для хлапцоў і дзяўчат. Найздальнейшыя, а незаможныя вучні могуць рабіць захады аб атрыманьні ўрадовай стыпэндыі ў суме 40 зл. месячна. Аплата ў інтэрнатах выносіць 60 зл. у месяц. Плата за навуку 20 зл. у паўгодкі. Апроч таго 2 зл. у паўгодкі за лекарскую помач.

Кандыдаты(кі) на II курс будуць прыймацца выключна восеньню (паміж 15—30 жніўня г. г.).

Друкарня А. ДВОРЖЭЦА. Вільня, Завальная вул. № 32.